

MIJN KIND IS DOM

Zelf ben je intelligent, goedgebekt en ambitieus, maar je kind heeft al moeite met de tafel van twee. “Ik kan intens jaloers zijn op ouders met slimme kinderen.”

“IK HAAT ZE SOMS, AL DIE TROTSE OUDERS MET KINDEREN OP HET VWO. IK KAN KRANKZINNIG JALOERS OP ZE ZIJN.

Als ze hun succesverhalen vertellen, heb ik zin om ze te slaan. Pats, midden in hun smoel. Heel slecht van me, dat weet ik heus wel, maar ik kan er niets aan doen. Ik laat niets van mijn gevoelens merken, hoor. Ik luister beleefd met een bevroren glimlach op mijn gezicht naar hun anekdotes. De enige die ervan weet is mijn man. Hij krijgt de volle lading over zich heen als we thuiskomen van ons eetclubje. Dan sta ik te janken in de badkamer, terwijl ik met woeste gebaren mijn make-up van mijn gezicht haal. ‘Onze Sophietje heeft de hele klas uitgenodigd voor haar feestje’, imiteer ik met een piepstem mijn beste vriendin. ‘En ze was toch zoooo verdrietig dat ze een vijf had voor Latijn. Ze had er zoooo hard voor geleerd.’ Kotstotskots. Ik zou er een moord voor doen als onze zoon een vijf haalde voor Latijn. En als hij een feestje kon geven waar leuke kinderen met leuke ouders komen.” Francine (42) is advocaat. Haar man rechter. Hun zoon Julius (12) heeft een IQ van 80

en zit op een school voor praktijkonderwijs. “Als het meezit wordt hij wasstraatmedewerker, vakkenvuller of magazijnmedewerker. Julius is ons enige kind. Wat een gemiste kans, denk ik weleens. Soms, als ik hem glazig zie kijken als wij een grapje maken, kijk ik weg. Ik kan het gewoon niet aanzien. Het zijn niet de mooiste gevoelens nee, maar het steekt gewoon als ook het vierde kind van onze poenige burens naar het gym gaat, terwijl wij al blij mogen zijn dat Julius kan lezen en schrijven. Ik merk dat ik bijeenkomsten met veel kinderen mijd. Laatst werd er door een stuk of tien kinderen op een feestje een bepaalde vorm van verstopperij gespeeld. Julius begreep het spelletje niet. Eerst probeerde een ander jongetje het hem nog heel lief uit te leggen, maar Julius werd alleen maar boos. Kinderen vinden hem gewoon niet zo leuk. Mijn hart breekt als hij wordt buitengesloten, maar eerlijk gezegd begrijp ik het best. Ik zou ook niet met hem willen spelen als ik twaalf was. Tegelijkertijd is het zo pijnlijk. Julius is een lief joch met een hart van goud, maar omdat hij donders goed voelt dat hij anders is dan de kinderen van onze vrienden, kan hij zich heel vervelend gedragen.”

Het zal je maar gebeuren: je hebt een goed stel hersenen en je man ook. Datzelfde geldt voor je vrienden, familie, collega's en de burens. Hun kinderen gaan naar de havo of het vwo, maar jij mag blij mag zijn als het de basisberoepsgerichte leerweg kan volgen.

Nog steeds vindt Eline (41, leraar Nederlands) het lastig te begrijpen dat haar dochter Nina (9) de simpelste dingen niet snapt. “Ik moet me dan beheersen om niet diep te zuchten of een driftbui te krijgen. Reken maar dat ze dat merkt. En dat het haar pijn doet.”

Eline leest minimaal twee boeken per week. Het zit in haar aard om dingen te onderzoeken

‘ALS NINA DE SIMPELSTE DINGEN NIET SNAPT, MOET IK ME BEHEERSEN OM NIET DIEP TE ZUCHTEN OF EEN DRIFTBUI TE KRIJGEN’

en te bespreken. Als kind van twee psychologen is ze ook nogal pratig en analytisch als het om gedrag en gevoelens gaat. Dat werkt bij haar dochtertje Nina averechts. “Soms dreef ze ons tot wanhoop. Dan raakte ze compleet buiten zinnen. Schreeuwpartijen, slaan, dingen kapotmaken. Na zo’n woedeaanval was ze intens verdrietig en vooral boos op zichzelf. Op een avond, ze was net acht, snikte ze na zo’n aanval: ‘Mama, ik wou dat ik dood was.’ Ik hield haar vast en antwoordde met dichtgesnoerde keel hoe ongelooflijk veel we van haar houden. ‘Ja, maar ik hou niet van mezelf’, antwoordde ze. Toen wist ik dat we hulp moesten zoeken.”

Na een lang traject bleek het aan haar intelligentie te liggen. Nina heeft een IQ van 85 – beneden gemiddeld intelligent, zoals dat officieel heet. Eline: “Ze is jarenlang overvraagd, ze was altijd gefrustreerd omdat ze dingen niet snapt. Die gevoelens kon ze natuurlijk niet onder woorden te brengen. Dan is het niet gek dat ze tegen het plafond vloog van onmacht en verdriet.”

Al in groep 3 was het Eline duidelijk dat Nina niet de slimste was, maar dat haar woedeaanvallen en depressieve buien met haar intelligentie te maken hadden, hadden zij en haar man nooit vermoed. “Soms, als ik haar een eenvoudige optelsom probeerde uit te leggen en ze er niets van begreep, begon er wel iets te dagen. Snapt ze het nou echt niet? Nu we weten dat de tafel van twee voor haar al een probleem is, gaan we anders met haar om. Geduldiger. En we laten haar merken dat we onvoorwaardelijk van haar houden en dat we haar een geweldig kind vinden. Dat helpt. Nina is een stuk vrolijker. Ze blijkt een harde werker, waardoor het ook op school beter gaat. Het gaat ons er niet om wat ze later wordt, het gaat ons erom dat ze de talenten die ze wel heeft, ontwikkelt en dat ze ergens terechtkomt waar ze zich gewaardeerd voelt. Maar ja, het blijft pijnlijk dat haar leeftijdgenootjes probleemloos Thea Beckman lezen, terwijl onze dochter nog bezig is met *Jubelientje leert schrijven*.”

Als een kind voortdurend terugkrijgt dat het harder moet, beter en anders, dan voelt het steeds dat het niet voldoet aan verwachtingen. Funest voor het zelfvertrouwen en voor de band tussen ouder en kind, zegt orthopedagoog Mariëlle Beckers van Buro Bloei. “Je zult het moeten accepteren en je tempo aanpassen.”

Een lage IQ-score wil niet zeggen dat een kind het voor de rest van

zijn leven moet doen met beperkte capaciteiten. Intelligentie is iets dynamisch – niet iets wat je nu eenmaal ‘hebt’ of ‘niet hebt’, zegt hoogleraar neuropsychologie prof. dr. Jelle Jolles. “Iemand met een lage score op een intelligentietest hoeft niet dom te zijn. Hij of zij kan op het moment van testen afgeleid zijn of ongemotiveerd, op een slechte school zitten of in een beroerde thuissituatie. Allemaal factoren die de intelligentie beïnvloeden. IQ is een momentopname, het is tot op zekere hoogte veranderbaar. Het kan dus gebeuren dat iemand met een lagere IQ-score uiteindelijk ‘hoger’ eindigt dan iemand die oorspronkelijk stevig scoorde. Ook langzaam groeiende bomen kunnen de hoogste worden. Dat heeft alles te maken met invloeden van buitenaf. Zoals een warm en liefdevol nest met ouders en leerkrachten die je weten te stimuleren.”

Maar daar is her- en erkenning voor nodig. Dat is niet altijd even makkelijk voor ouders die zelf bovengemiddeld intelligent zijn, zegt Beckers. Omdat het in een omgeving met vrijwel alleen maar slimme mensen nu eenmaal niet makkelijk is om hiervoor uit te komen. Een andere obstructie bij het op tijd her- en erkennen is volgens Beckers het feit dat hoogopgeleide ouders gewoon niet bedenken dat zoiets überhaupt aan de hand kan zijn bij hun kind. Ze zijn eerder geneigd te denken aan bijvoorbeeld hoogbegaafdheid, dyslexie of ADHD. Ouders die gewend zijn aan grote hoeveelheden informatie, gaan vaak op onderzoek uit als hun kind probleemgedrag vertoont. Zo komen ze zelf al min of meer tot een diagnose. Vervolgens schakelen ze een bureau in om dat te laten bevestigen en zetten ze alles op alles om hun kind toch naar een hoger niveau te tillen. Bijlessen, trainingen, extra tests, second opinions ... Maar als een kind de intellectuele vermogens niet heeft, loopt het op een gegeven moment alsnog vast. Hoe langer het duurt voordat dat gebeurt, hoe meer momenten van mislukking het kind ervaart en hoe dieper het zelfvertrouwen beschadigd raakt.

Op de langere duur kan dat ook leiden tot communicatieproblemen tussen ouder en kind. Je ‘verstaat’ elkaar niet meer; dat kan leiden tot *mismatch* – ouders die, soms ook figuurlijk, niet kunnen lezen en schrijven met hun kind. Hun leefwerelden lopen steeds verder uit elkaar. Zoeken dus naar gemeenschappelijke interesses, want dat geeft verbondenheid.